

DARMA

PRVA GLAVA

UZROČNOST

I

ČETVOROSTRUKA UZVIŠENA ISTINA

1. Svet je pun patnji. Rođenje je patnja, starost je patnja, bolest i smrt su patnja. Sresti čoveka koga mrziš je patnja, biti odvojen od voljene osobe je patnja, uzalud se boriti da zadovoljiš svoje potrebe je patnja. U stvari, život koji nije oslobođen želja i strasti je uvek ispunjen bolom. Ovo se zove Istina Patnje.

Uzrok ljudske patnje je, nesumnjivo, u žudnji fizičkog tela i u zabludama ovozemaljskih strasti. Ako potražimo izvor ovih žudnji i zabluda, nalazimo ga ukorenjenog u preteranim željama i prirodnim nagonima. Dakle, želja, imajući za osnovu jaku volju za životom, traga za onim što će je utoliti, pa makar to bila i smrt. Ovo se zove Istina Uzroka Patnje.

Ako se otkloni želja, koja je u osnovi svih ljudskih strasti,

Uzročnost

izumreće strasti i svim ljudskim patnjama doći će kraj. Ovo se zove Istina Prestanka Patnje.

U nameri da postigne stanje bez želja i patnji, čovek mora da sledi određeni put. Deonice ovog Uzvišenog Osmostrukog Puta su sledeće: Ispravno Viđenje, Ispravno Mišljenje, Ispravan Govor, Ispravno Vladanje, Ispravna Zarada za život, Ispravno Stremljenje, Ispravna Obazrivost i Ispravna Koncentracija. Ovo se zove Istina Uzvišenog Puta ka Prestanku i Uzroku Patnje.

Ljudi bi trebalo uvek da imaju jasno na umu ove istine, jer je svet ispunjen patnjom, i ako bilo ko želi da izbegne patnju, on mora da raskine stege ovozemaljskih strasti, koje su jedini uzrok patnje. Život oslobođen ovozemaljskih strasti i patnji može se spoznati jedino Prosvetljenjem, a Prosvetljenje se može postići uz pomoć stroge discipline Uzvišenog Osmostrukog Puta.

2. Svi oni koji teže Prosvetljenju, moraju da shvate Četvorostruku Uzvišenu Istinu. Ako to ne shvate, večno će lutati u zbunjujućoj zbrci ovozemaljskih zabluda. Oni koji shvate ovu Četvorostruku Uzvišenu Istinu nazivaju se „ljudima koji su stekli oči Prosvetljenja”.

Uzročnost

Zato oni koji žele da slede Budino učenje, treba da usredsrede svoje misli na ovu Četvorostruku Uzvišenu Istinu i da teže da jasno shvate njeno značenje. Svetac, ako je pravi svetac, uvek je taj koji to shvata i prenosi to drugima.

Kada čovek potpuno razume Četvorostruku Uzvišenu Istinu, onda ga Uzvišeni Osmostruki Put vodi daleko od pohlepa, a ako je oslobođen pohlepe, onda se neće svađati sa svetom, neće ubijati ni krasti, ni vršiti preljubu, ni varati, ni iskorišćavati, ni laskati, ni zavideti, ni gubiti strpljenje, niti će zaboraviti na prolaznost života, niti će biti nepravedan.

3. Pratiti Uzvišeni Put je isto što i zakoračiti u mračnu sobu sa svetlom u ruci: tama će nestati, i soba će se ispuniti svetlošću.

Ljudi koji shvataju značenje Uzvišene Istine i koji su naučili da idu Uzvišenim Putem, poseduju svetlost mudrosti, koja će osvetliti tamu neznanja.

Buda vodi ljude, jednostavno ukazujući im na Četvorostruku Uzvišenu Istinu. Oni koji je pravilno shvate dostići će Prosvetljenje, oni će biti sposobni da vode i pomažu druge u ovom zbunjujućem svetu, i oni će biti dostojni poverenja. Ako se jasno shvati

Četvorustruka Uzvišena Istina, presušiće svi izvori ovozemaljskih požuda.

Polazeći od ove Četvorostruke Uzvišene Istine, Budini učenici će dostići sve ostale vredne istine; oni će sagledati mudrost i shvatiti suštinu svih značenja i postaće sposobni da propovedaju Darmu svim ljudima ovoga sveta.

II

UZROČNOST

1. Postoje razlozi za sve ljudske patnje i postoji način da se sa njima okonča, jer je sve na svetu posledica mnoštva, sticaja okolnosti i uzroka, i sve nestaje kad se promene i nestanu uzroci i okolnosti koji su ih izazvali.

Kiša pada, vetar duva, biljke cvetaju, listovi zelene i opadaju. Sve ove pojave su povezane sa svojim uzrocima i prouzrokovane su njima, i nestaju sa promenom tih uzroka i uslova.

Čovek se rađa kao posledica odnosa među roditeljima. Njegovo telo je odgojila hrana; a njegov duh je ishranilo učenje i iskustvo.

Zato su i duh i telo u zavisnosti od određenih uslova i menjaju se sa promenom tih uslova.

Uzročnost

I kao što je mreža sačinjena od niza čvorova, tako je i sve na ovom svetu povezano nizovima čvorova. I onaj ko misli da je svaka petlja mreže nezavisna, odvojena stvar, taj greši.

Zato se i zove mrežom, jer je sačinjena od niza povezanih petlji, i svaka ima svoje određeno mesto i odgovornost u odnosu na druge petlje.

2. Cveće niče zbog niza okolnosti koje dovode do njegovog rascvetavanja. Listovi opadaju usled niza okolnosti koje dovode do toga. Cvetovi se ne pojavljuju nezavisno, niti list padne sam od sebe, van svoje sezone. Tako, sve ima svoje vreme postanka i nestanka; ništa ne može biti nezavisno i nepromenjivo.

To je večni nepromenjivi zakon ovoga sveta, da sve nastaje sticajem niza okolnosti i uzroka, i sve nestaje po tom istom zakonu; sve se menja, ništa nije stalno.

III

ZAVISNOST NASTAJANJA

1. Gde je izvor ljudskih povreda, žaljenja, bola i patnje? Zar ga ne moramo tražiti u činjenici da su ljudi, većinom, požudni?

Uzročnost

Oni se uporno drže života punog bogatstva i nadmenosti, raskoši i zadovoljstva, uzbuđenja i samozadovoljavanja, nesvesni činjenice da je baš žudnja za tim stvarima izvor ljudske patnje.

Od svog postanka, svet je bio ispunjen nizom nesreća, pored onih neizbežnih pojava – bolesti, starosti i smrti.

Ali, ako čovek pažljivo posmatra, on mora postati svestan da osnova svih patnji leži u neobuzdanoj strasti. Kad bi se uklonila požuda, došao bi kraj ljudskim patnjama.

Neznanje se ogleda u pohlepi koja ispunjava ljudski um.

To potiče od toga, što ljudi nisu svesni pravog razloga toka događaja.

Iz neznanja i pohlepe potiču nečiste želje za stvarima koje su, u stvari, nedostižne, ali za kojima ljudi neumorno i slepo tragaju.

Zbog neznanja i pohlepe ljudi zamišljaju razlike tamo gde ih, u

Uzročnost

stvarnosti, nema. U suštini, nema razlike između dobrog i lošeg u ljudskom ponašanju, ali ljudi iz neznanja zamišljaju takve razlike i sude ih kao dobro ili loše.

Iz neznanja svi ljudi uvek imaju pogrešne misli i gube ispravno stanovište i, držeći se svojega „ja”, preduzimaju pogrešne korake. Kao posledica, sledi njihovo vezivanje za varljivi život.

Čineći od svojih dela polja za svoje „ja”, koristeći delovanje razlika u mislima kao seme, zamračujući svoje umove neznanjem, đubreći ga kišom strasnih žudnji, navodnjavajući ih samovoljom uobraženosti, oni privajaju pojam zla i nose ovo otelotvorenje zabluda sa sobom.

2. Zato je, u stvari, njihov sopstveni um taj koji prouzrokuje zablude, povrede, žaljenja, bolove i patnje.

Čitav ovaj svet privida nije ništa drugo do senka prouzrokovana umom. Pa ipak, iz ovog istog uma nastaje i svet Prosvetljenja.

3. U ovom svetu postoje tri pogrešna gledišta. Ako se ljudi drže ovih gledišta, onda se moraju poreći sve stvari na ovom svetu.

Prvo, neki kažu da je celokupno ljudsko iskustvo zasnovano na sudbini; drugo, neki smatraju da je sve stvorio Bog i da je sve pod kontrolom njegove volje; treće, neki kažu da se sve događa slučajno, bez uzroka i uslova.

Ako je sve već određeno sudbinom, onda su i dobra i zla dela unapred određena, opšte dobro i patnje su predodređene; ne bi moglo da postoji ništa što nije unapred utvrđeno. A onda bi sve ljudske želje i naponi za napredak i poboljšanje bili uzaludni i čovečanstvo bi bilo bez nade.

Ista je istina drugih gledišta, jer ako je sve, u krajnjem slučaju u rukama neznanog Boga, ili puke slučajnosti, kakve nade ima čovečanstvo, osim u pokornosti? Nije čudo što ljudi koji se drže ovih učenja, gube nadu i zanemaruju napore da postupaju mudro i da izbegavaju zlo.

U stvari, sva tri ova učenja ili gledišta su potpuno pogrešna: sve je samo sled pojava, čiji je izvor u nagomilanim uzrocima i uslovima.

DRUGA GLAVA

TEORIJA O SAMO-MISLENOSTI I PRAVOM STANJU STVARI

I

NEPOSTOJANOST I BEZLIČNOST

1. Iako i telo i misli nastaju kao rezultat sadejstvjućih uzroka, to ne znači da predstavljaju samosvojnu ličnost. Pošto je fizičko telo samo skup elemenata ono je, stoga, nepostojano.

Kada bi telo bilo samosvojna ličnost, moglo bi da čini onako kako bi sâm odlučilo.

Kralj ima moć da nagradi ili kazni onako kako on želi, ali on se razboleva uprkos njegovim naporima ili željama, on stari protiv svoje volje, i njegova sudbina i njegove želje često se ne podudaraju.

Tako ni um nije samosvojna ličnost. Ljudski um je zbir uzroka i uslova. On se stalno menja.

Kad bi um bio samosvojna ličnost, mogao bi da čini onako kako bi sâm odlučio; ali misli često odlutaju od onoga za šta znaju

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

da je dobro i uporno jure za zlom. Pa ipak, izgleda da se ništa ne događa baš onako kako um želi.

2. Ako upitate nekoga da li je telo trajno ili nepostojano, on će morati da odgovori: „nepostojano”.

Ako nekoga upitate da li je prolazno postojanje sreća ili patnja, u većini slučajeva će morati da odgovori: „patnja”.

Ako čovek misli da jedna tako nepostojana stvar, tako promenjiva i puna patnje, predstavlja samosvojnu ličnost, onda on ozbiljno greši.

Ljudski um je, takođe, nepostojan i pati; on ne poseduje ništa što bismo mogli nazvati samosvojnomo ličnošću.

Naše pravo telo i um, koji izmišljaju pojedinačan život, kao i spoljni svet koji ga okružuje, daleko su od predstave „mene” i „mojega”.

Jednostavno, um je, zamračen nečistim željama i nepristupačan mudrosti, taj koji uporno istraja u razmišljanju o „meni” i „mojem”.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Pošto su i telo i njegova okolina prouzrokovani sarađujućim uzrocima i okolnostima, oni se neprestano menjajući nikada ne završavaju.

Ljudski um, u svojim neprekidnim promenama, podseća na vodu što protiče rekom ili na gorući plamen sveće; i kao majmun, on stalno skakuće unaokolo, ne zastajući ni za trenutak.

Mudar čovek, videvši i čuvši sve to, trebalo be da prekine sa bilo kakvom vezanošću za telo ili um, ako ikad želi da postigne Prosvetljenje.

3. Postoji pet stvari koje niko na ovom svetu ne može da postigne: prvo, da prestane da stari kad stari; drugo, da prestane da bude bolestan; treće, da prekine sa umiranjem; četvrto, da poredne izumiranje onda kada se ono pojavi; peto, da poredne iscrpljivanje.

Svi obični ljudi na svetu, pre ili kasnije, suoče se sa ovim činjenicama i većina ljudi zbog toga pati; ali oni koji su čuli Budino učenje ne pate, jer shvataju da je to neizbežno.

Postoje četiri istine na ovome svetu: prvo, sva živa bića izdižu se iz neznanja; drugo, sve ono za čim žudimo je nepostojano, nesigurno i prouzrokuje patnju; treće, sve postojeće stvari su,

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

takođe, nepostojane i prouzrokuju patnju; četvrto, ne postoji ništa što se može nazvati „lično ja” i ne postoji nešto što je „moje” na čitavom svetu.

Ove istine, da je sve nepostojano, prolazno i bezlično, nemaju veze sa Budinim pojavljivanjem ili nepojavljivanjem na ovom svetu. Ove istine su nepobitne; Buda to zna, i zato propoveda Darmu svim ljudima.

II

TEORIJA SAMO-MISLENOSTI

1. I zablude i Prosvetljenje nastaju u mislima, i svako postojanje ili pojava proističu iz aktivnosti uma, baš kao što se razni predmeti pojavljuju iz mađioničarevog rukava.

Delovanje misli nema granica, ono stvara životnu okolinu. Nečiste misli se okružuju nečistim stvarima, a čiste misli — čistim stvarima; otuda, ni okolina nema granica, kao ni delovanje misli.

Baš kao što slikar crta sliku, tako i delovanje misli stvara okolinu. Dok je okolina koju je stvorio Buda čista i lišena svih prljavština, okolina koju stvara običan čovek, nije takva.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Svaka slika pruža mogućnost za beskrajne varijacije detalja. Tako i ljudske misli ispunjavaju svoju životnu okolinu. Ne postoji ništa na svetu što nisu stvorile misli.

Buda pravilno shvata da su sve stvari oblikovane u mislima smrtnika. Zato su oni koji to znaju sposobni da vide pravog Budu.

2. Misli koje stvaraju svoju okolinu nikada nisu slobodne od uspomena, strahova i jadicovki, ne samo u prošlosti, već i u sadašnjosti i u budućnosti, zato što su proistekle iz neznanja i pohlepe.

Zbog neznanja i pohlepe je stvoren ovaj svet zabluda i sva ogromna složenost sadejstvjujućih uzroka i uslova postoji samo u mislima i ni na jednom drugom mestu.

I život i smrt proističu iz misli i postoje u mislima. Otuda, ako nestane misli koje se odnose na život i smrt, nestaće i sveta života i smrti.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Neprosvetljeni život proističe iz misli koje su zavedene svojim sopstvenim svetom zabluda. Ako shvatimo da izvan misli nema sveta zabluda, zavedene misli postaće jasne; a kad prestanemo da stvaramo nečistu životnu okolinu, dostići ćemo Prosvetljenje.

Na ovaj način, misli stvaraju svet života i smrti koji je povezan sa mislima, kojim upravljaju misli; misli su gospodari svake situacije. Ovaj svet patnje stvorile su obmanute misli smrtnika.

3. Zato svim stvarima, pre svega, upravljaju i kontrolišu ih misli i sve stvari su stvorene u mislima. Kao što točkovi prate vola koji vuče kola, tako i patnja prati osobu koja govori i dela sa nečistim mislima.

Ali ako čovek govori i dela sa dobrim mislima, onda ga sreća prati kao senka. Oni koji delaju u zlu praćeni su mišlju „Učinio sam loše”, i sećanje na to delo ostaće pohranjeno da bi se neminovno vraćalo u budućim životima. Ali oni koji delaju iz dobrih pobuda, srećni su pri pomisli „Učinio sam dobro”, i još su srećinji pri pomisli da će im to dobro delo doneti neprekidnu sreću u svim budućim životima.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Ako su misli nečiste, to će prouzrokovati da se noge spotiču duž neravnog i teškog puta; biće mnogo padova i mnogo bola. Ali ako su misli čiste, staza će biti glatka a put miran.

Onaj koji uživa u čistoti svoga tela i svojih misli ide stazom prema Budi, raskidajući mrežu sebičnih, nečistih misli i zlih želja. Onaj koji ima mirne misli postiže spokojstvo i tako je sposoban da neguje svoje misli danonoćno sa više marljivosti.

III

PRAVO STANJE STVARI

1. Pošto je sve na ovom svetu prouzrokovano uzrocima i okolnostima, ne može biti bitnih razlika među stvarima. Prividna razlika postoji zbog ljudskih besmislenih misli koje prave te razlike.

Na nebu ne postoji razlika između istoka i zapada; ljudi stvaraju razlike u svojim sopstvenim mislima i onda veruju da one stvarno postoje.

Matematički brojevi od jedan do beskonačnosti su svaki za sebe celi brojevi i svaki u sebi nosi istu veličinu; ali ljudi prave razlike kako njima odgovara, da bi bili u mogućnosti da iskažu

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

promenjive vrednosti.

U biti nema razlike između procesa života i procesa propadanja; ljudi prave razliku i jedno nazivaju rođenjem a drugo smrću. U delovanju nema razlike između dobrog i lošeg, ljudi se stvaraju onako kako njima odgovara.

Buda se kloni ovih razlika i gleda na ovaj svet kao na oblak u prolazu. Za Budu je svaka određena stvar zabluda; on zna da je sve što misli pojme, a zatim odbace, materijalno; zato on zaobilazi zamke predstava i misli koje prave nepostojeće razlike.

2. Ljudi grabe stvari za koje zamišljaju da im odgovaraju i gode; oni grabe bogatstvo, blaga i počasti; oni se očajnički drže smrtnog života.

Oni samovoljno prave razlike između postojanja i nepostojanja, dobra i zla, pravde i nepravde. Za ljude život predstavlja sled gramzivosti i vezivanja, i zbog toga oni moraju da pretpostave iluzije bola i patnje.

Jednom je neki čovek otputovao na dug put i došao do reke.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Tako on reče sam sebi: „Ovom obalom reke je vrlo teško i opasno ići, a druga obala mi se čini lakšom i sigurnijom, ali kako da pređem preko?“ I tada on sagradi splav od granja i trske i bezbedno pređe reku. A onda pomisli: „Ovaj splav mi je mnogo pomogao da pređem reku; neću ga ostaviti da istruli na obali, već ću ga poneti sa sobom.“ I tako je on svojevolejno sebi nametnuo nepotreban teret. Može li se ovaj čovek nazvati mudrim?

Ova alegorija nas uči da čak i dobra stvar kada postane nepotreban teret, treba da bude odbačena; a kudikamo više ako je loša stvar u pitanju. Buda je postavio sebi kao životni zakon da izbegava uzaludne i nepotrebne rasprave.

3. Stvari ne dolaze niti odlaze; one se ne pojavljuju niti nestaju; stoga, čovek niti dobija niti gubi stvari.

Buda uči da se stvari niti pojavljuju niti nestaju, s obzirom da one prevazilaze kako potvrdu tako i odricanje postojanja. Pošto je sve samo saglasnost i sled raznih uzroka i okolnosti, stvar sama po sebi ne postoji, tako da se može reći da je nepostojeća. U isto vreme, zato što je u određenoj vezi sa uzrocima i okolnostima, može se reći da nije nepostojeća.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Slagati se sa nekom stvari zbog njenog oblika, predstavlja izvor zablude. Ako se ne hvatamo i ne vezujemo za oblik, ova lažna predstava i besmislena zabluda se neće dogoditi. Prosvetljenje znači spoznati ovu istinu i biti oslobođen ove glupe zablude.

Svet je, zaista, kao san, a bogatstva ovog sveta su primamljive opsene. Kao i prividna udaljenost na slici, stvari ne postoje same za sebe, već su kao vrela para.

4. Verovati da stvari stvorene nepredvidljivim nizom uzroka mogu večno da traju, predstavlja ozbiljnu grešku i naziva se teorijom neprekidnog trajanja; ali, isto je tako velika greška verovati da stvari potpuno nestaju; ovo se zove teorijom nepostojanja.

Ove odredbe večitog života i smrti, i postojanje i nepostojanje ne odnose se na suštinu prirode stvari, već samo na njihove pojave kako ih posmatraju nečiste ljudske oči. Zbog svojih želja, ljudi se vezuju za ove pojave, ali u suštini svoje prirode, stvari su oslobođene ovakvih razlikovanja i vezivanja.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Pošto je sve stvoreno nizom uzroka i okolnosti, stvari se pojavno stalno menjaju; a u tome nema logičke povezanosti, kao što bi trebalo da bude sa stvarnom materijom. I baš zbog tih stalnih promena u pojavi stvari, one nam liče na iluzije ili snove. Međutim, uprkos ovim stalnim promenama u pojavama, stvari u svojoj suštinskoj duhovnoj prirodi, stalne su i nepromenjive.

Čoveku reka izgleda kao reka, ali gladnom đavolu koji u vodi vidi vatru, ona može da izgleda kao vatra. Stoga, čoveku govoriti o postojanju reke ima smisla, ali za đavola to ne bi imalo nikakvog značenja.

Na sličan način može se reći da su stvari kao opsene; za njih se ne može reći ni da su postojeće niti da su nepostojeće.

Dalje, pogrešno je poistovetiti ovaj prolazni život sa nepromenljivim životom istine. Pa ipak, ne može se reći da osim ovog sveta promena i pojava, postoji neki drugi svet neprekidnosti i istine. Pogrešno je smatrati ovaj život bilo prolaznim bilo stvarnim.

Neuki ljudi ovog sveta pretpostavljaju da je ovo stvarni svet i nastavljaju da se ponašaju u skladu sa ovom besmislenom pretpos-

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

tavkom. Kako je ovaj svet samo privid, njihovi postupci, zasnovani na zabludi, vode ih jedino u zlo i patnju.

Mudar čovek, spoznajući da je svet samo privid, ne ponaša se kao da je ovaj stvaran i tako izbegava patnju.

IV

SREDNJI PUT

1. Pred onima koji izaberu stazu koja vodi do Prosvetljenja, stoje dve krajnosti koje bi trebalo pažljivo da izbegnu. Prvo, postoji krajnost odavanja telesnim strastima. Drugo, postoji suprotna krajnost u koju odlazi onaj koji se odriče ovoga života u ime asketske discipline, bezrazložno mučeći svoje telo i svoj um.

Uzvišeni put, koji prevazilazi ove dve krajnosti i vodi do Prosvetljenja, mudrosti i mirnih misli, može se nazvati Srednjim Putem. Šta je Srednji Put? On se sastoji od Osmostrukog Uzvišenog Puta: ispravnog gledišta, ispravnih misli, ispravnog govora, ispravnog ponašanja, ispravne zarade, ispravnih težnji, ispravne obazrivosti i ispravne koncentracije.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Kao što je rečeno, sve stvari nastaju i nestaju zbog beskrajnog niza uzroka. Neuki ljudi vide svet kao postojanje ili nepostojanje, ali mudri ljudi vide daleko iza postojanja i nepostojanja, vide nešto što ih prevazilazi; to je način gledanja Srednjeg Puta.

2. Pretpostavimo da deblo pluta po reci. Ako se ne nasuka, ili ne potone, ili ako ga ne izvuče čovek, ili ako ne istruli, na kraju će stići do mora. Život je kao ovo deblo uhvaćeno u maticu velike reke. Ako se čovek ne veže za život samo-povlađivanja, ili ako se, odričući se života, ne veže za život samo-uništavanja; ako ne postane tašt na svoje kvalitete, ili ako se ne veže za svoja zla dela; ako u svojoj potrazi za Prosvetljenjem ne postane ohol zbog zabluda, niti ih se uplaši, takav čovek prati Srednji Put.

Bitna stvar u praćenju puta ka Prosvetljenju je da se izbegne da čovek bude uhvaćen i upleten u neku od krajnosti, što znači, uvek treba da prati Srednji Put.

Znajući da stvari niti postoje niti ne postoje, podsećajući se da je priroda svega nalik na san, čovek treba da izbegne da se zaplete u lični ponos, ili hvalospev zbog svojih dobrih dela, ili u bilo koju drugu stvar.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Ako čovek želi da izbegne da bude uhvaćen u struju svojih želja, on mora od samog početka na nauči da ne grabi stvari, da se ne bi navikao i vezao za njih. On se ne sme vezati ni za postojanje ni za nepostojanje, nizašta spolja ili iznutra, niti za dobre ili loše stvari, niti za pravdu ili nepravdu.

Ako se veže za stvari, u tom trenutku najednom počinje život zabluda. Onaj koji prati Uzvišeni Put ka Prosvetljenju neće održavati osećanje žaljenja, niti će gajiti nade, već će se smirenog i pravednog uma susresti s onim što dolazi.

3. Prosvetljenje nema određeni oblik ili prirodu kroz koju bi se manifestovalo, tako da u samom Prosvetljenju nema ničega što bi trebalo biti prosvetljeno.

Prosvetljenje postoji jedino zbog zabluda i neznanja; ako oni nestanu, neće i Prosvetljenja. Ali istina je i suprotna: zablude i neznanje postoje zbog Prosvetljenja; kada nestane Prosvetljenja, neće i zabluda i neznanja.

Zato se treba čuvati shvatanja da je Prosvetljenje „stvar” koje se treba dočepati, da ne bi to, takođe, postalo prepreka. Kada um koji je bio u mraku, postane prosvetljen, njega nestaje, a sa njim nestaje i stvar koju mi nazivamo Prosvetljenjem.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Sve dok ljudi žele Prosvetljenje i hvataju se za njega, to znači da su zablude još uvek uz njih; stoga, oni koji prate put ka Prosvetljenju ne smeju da se grabe za njega, i ako dostignu Prosvetljenje, ne smeju oklevati u tome.

Kada ljudi dostignu Prosvetljenje u ovom smislu, to znači da je sve po sebi samom Prosvetljenje, onakvo kakvo je; stoga, ljudi treba da slede stazu Prosvetljenja sve dok u njihovim mislima svetovne strasti i Prosvetljenje ne postanu isto što u stvarnosti jesu.

4. Ova ideja opšteg jedinstva — da stvari, u suštini svoje prirode, nemaju različitih obeležja, naziva se „Sunjata”. Sunjata znači nematerijalnost, ne-rođenost, ne-posedovanje ličnog svojstva, ne-dvojstvo. To je zato, što stvari, same po sebi, nemaju oblika ili obeležja o kojima bismo mogli da govorimo, bilo kao o moguće rođenim bilo kao o uništivim. Ne postoji ništa u suštini prirode stvari što se može opisati pojmovima razlikovanja; zato se stvari zovu ne-materijalnim.

Kao što smo ukazali, sve stvari se pojavljuju i nestaju zbog uzroka i okolnosti koji utiču na to. Ništa ne postoji potpuno

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

nezavisno; svaka stvar je povezana sa svim ostalim.

Gdegod ima svetlosti postoji i senka; gde ima dugog postoji i kratko; gde ima belog postoji i crno. Isto tako, pošto priroda stvari ne može da postoji nezavisno, one se nazivaju ne-materijalnim.

Iz istog razloga, Prosvetljenje ne može da postoji bez neznanja, niti neznanje bez Prosvetljenja. Pošto se stvari ne razlikuju u suštini svoje prirode, ne može da postoji dvojstvo.

5. Ljudi iz navike misle o sebi kao povezanim sa rođenjem i smrću, ali u suštini ne postoji takva povezanost.

Kada su ljudi sposobni da shvate ovu istinu, oni su shvatili istinu ne-dvojstva rođenja i smrti.

Zato što gaje predstavu o samosvojnoj ličnosti, ljudi se drže predstave posedovanja; ali pošto ne postoji nešto kao „lično ja”, onda ne može postojati posedovanje. Kada ljudi budu sposobni da shvate ovu istinu, onda će biti sposobni da shvate istinu „ne-dvojstva”.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

Ljudi gaje razliku između čistote i nečistote; ali, u suštini stvari, nema takve razlike, ona jedino proističe iz lažnih i besmislenih predstava u njihovom umu.

Na sličan način ljudi prave razliku između dobra i zla, ali dobro i zlo ne postoje odvojeno. Oni koji prate put ka Prosvetljenju ne poznaju takvo dejstvo, tako da ih to ne odvodi ni u slavljenje dobra i osuđivanje zla, niti u preziranje dobra i opraštanje zla.

Ljudi se, po prirodi, boje nesreće i žude za dobrom srećom; ali ako se ta razlika pažljivo razmotri, često se ispostavi da je nesreća, u stvari, dobra sreća i obratno. Mudar čovek se uči da se susreće sa promenama okolnosti u životu pravičnog duha, ne ushićujući se uspehom niti se obeshrabrujući zbog neuspeha. Tako čovek shvata istinu ne-dvojstva.

Zato, od svih reči koje izražavaju ovaj odnos dvojstva – kao što su postojanje i nepostojanje, ovozemaljske strasti i pravoznanje, čistota i nečistota, dobro i zlo – nijedan od ovih izraza suprotnosti se ne spoznaje u ljudskim mislima u svojoj pravoj prirodi. Kada se čovek oslobodi ovih izraza i osećanja prouzrokovanih njima, on shvata Sunjatinu sveopštu istinu.

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

6. I baš kao što čist i miomirisan lotosov cvet raste iz blata močvare radije nego iz čiste ilovače brdske poljane, tako iz prljavštine ovozemaljskih strasti izvire čisto Prosvetljenje Bude. Čak i pogrešna gledišta jeretika i zablude ovozemaljskih strasti mogu biti seme Budi.

Ako ronilac želi da se dočepa bisera, mora da se spusti do dna mora, prkoseći svim opasnostima od nazubljenih korala i opakih ajkula. Tako i čovek mora da se suoči sa opasnostima ovozemaljskih strasti, ako želi da dođe do dragocenog bisera Prosvetljenja. On mora prvo da se izgubi među stenovitim planinama egoizma i sebičnosti, dok one u njemu ne probude želju da pronađe put koji će ga odvesti do Prosvetljenja.

Postoji predanje o isposniku koji je imao tako veliku želju da pronađe pravi put, da se popeo na brdo mačeva i bacio se u vatru, trpeći zbog svoje nade. Onaj koji je spreman da rizikuje sve opasnosti puta, on će otkriti da sveži povetarac čarlija na mačevima načičkanim na planinama sebičnosti i među vatrama mržnje, i, na kraju, on će shvatiti da su sebičnost i ovozemaljske strasti protiv kojih se borio i patio, da su one sâmo Prosvetljenje.

7. Budino učenje odvodi nas do ne-dvojtva, iz ideje koja

Teorija o samo-mislenosti i Pravom Stanju Stvari

razlikuje dva protivrečna mišljenja. Greška je kad ljudi žude za nekom stvari za koju pretpostavljaju da je dobra i pravedna, i da beže od druge, pretpostavljajući da je loša i zla.

Ako ljudi istraju u tome da su sve stvari isprazne i nepostojane, prave isto tako veliku grešku kao kada tvrde da su sve stvari stvarne i da se ne menjaju. Ako se neko veže za svoju ličnost, greši, jer ga to ne može spasti nezadovoljstva i patnje. Ako veruje da ne postoji samosvojna ličnost, takođe greši, i za njega će biti beskorisno da kreće Putem Istine. Podjednako je velika greška tvrditi da je sve patnja, kao i tvrditi da je sve sreća. Buda nas uči Srednjem Putu, gde se dvojstvo stapa u jedinstvo, prevazilazeći ovakva predubedenja.

TREĆA GLAVA

BUDINA PRIRODA

I

UM ČISTOTE DUHA

1. Među ljudima postoje razne vrste i stepeni mislenosti: neki su mudri, neki su glupi, neki su dobre a neki rđave naravi, nekima se lako upravlja a nekima ne, neki poseduju čiste a neki iskvarene misli; ali ove razlike su zanemarljive kada se dostigne Prosvetljenje. Svet je kao ribnjak sa lotosovim cvećem ispunjen raznim vrstama biljaka; ima puno cvetova raznih boja. Neki su beli, neki ružičasti, neki plavi, a neki žuti, neki rastu ispod vode, neki pružaju svoje listove po vodi, a neki ih izdižu iznad vode. Ljudska vrsta ima mnogo više raznolikosti. Postoji razlika polova, ali to nije suštinska razlika, jer pravilnim vaspitanjem i muškarci i žene mogu da dostignu Prosvetljenje.

Da bi neko bio ukrotitelj slonova, mora da poseduje pet sposobnosti: dobro zdravlje, samopouzdanje, marljivost, poštene pobude i mudrost. Da bi sledio Budin Uzvišeni Put ka Prosvetljenju čovek mora da poseduje tih istih pet dobrih sposobnosti. Ako neko poseduje ove sposobnosti, onda je bez obzira na pol, sposoban da

Budina priroda

dostigne Prosvetljenje. Nije potrebno mnogo vremena da se prihvati Budino učenje, jer svi ljudi poseduju prirodu koja je naklonjena Prosvetljenju.

2. Idući putem ka Prosvetljenju ljudi vide Budu svojim sopstvenim očima i veruju u njega sopstvenim umom. Oči koje vide Budu i um koji u njega veruje su iste one oči i um koji su do toga dana lutali po svetu rođenja i smrti.

Ako kralja muče razbojnici, on mora da otkrije gde se nalazi njihov logor pre nego što ih napadne. Tako i kada je čovek opsednut ovozemaljskim strastima, on mora prvo da utvrdi njihovo poreklo.

Kada je čovek u kući i kada otvori oči, on će prvo primetiti unutrašnjost sobe, a tek kasnije će opaziti pogled koji se pruža sa njegovog prozora. Na sličan način ni mi ne posedujemo oči za spoljne stvari, dok ne spoznamo stvari unutar kuće.

Ako se um nalazi u telu, on mora prvo da spozna stvari unutar tela; ali ljudi se, uglavnom, zanimaju za spoljašnje stvari i izgleda da malo znaju i da ih nije briga za stvari unutar tela.

Budina priroda

Ako se um nalazi van tela, on mora da ostane u vezi sa potrebama tela. Ali, u stvari, telo oseća ono što um zna, a um zna ono što telo oseća. Zato se ne može reći da je ljudski um van tela. Gde se, onda, nalazi materija uma?

3. Još od pamtiveka, uslovljeni svojim sopstvenim delima i zavedeni dvama osnovnim pogrešnim shvatanjima, ljudi su lutali u neznanju.

Prvo su verovali da je ovaj um razlikovanje što leži u osnovi ovog života rođenja i smrti; da je on njihova prava priroda; a drugo, nisu znali da, skriven iza tog uma, postoji čisti um Prosvetljenja, koji je njihova prava priroda.

Kada čovek stisne pesnicu i podigne ruku, oči to vide a um razlikuje, ali taj um koji to prepoznaje nije istinski um.

Um razlikovanja je um koji razlikuje samo neke izmišljene razlike, koje su stvorile pohlepa i druga raspoloženja vezana za ličnost. Um koji razlikuje podložan je uslovima i uzrocima, on ne poseduje nikakvu ličnost, i stalno se menja. Ali pošto ljudi veruju

Budina priroda

da je ovaj um njihov pravi um, zabluda se uvlači u uzroke i uslove, što prouzrokuje patnju.

Čovek otvori šaku i um to zapaža; ali šta se pokreće? Um ili ruka? Ili, možda, ni jedno od njih? Ako je ruka ta koja se pokreće, onda se i um pokreće sledstveno tome, i obratno; ali um koji se kreće je samo površinsko prikazanje uma: to nije istinski, izvorni um.

4. U osnovi, svi imaju čist, jasan um, ali je on obično prekriven nečistoćom i prašinom ovozemaljskih strasti, koje su proistekle iz uslova u kojima čovek živi. Ovaj nečisti um nije suština čovekove prirode: nešto je dodato, kao uljez, ili čak gost u kući, ali to nije njen domaćin.

Mesec je često skriven iza oblaka, ali ga oni ne uklanjaju i njegova čistota ostaje nepomračena. Zato ljudi ne smeju dozvoliti da budu zavedeni da misle da je ovaj nečisti um njihov istinski um.

Oni stalno moraju da se podsećaju na to, težeći da probude u sebi čisti i nepromenjivi, izvorni um Prosvetljenja. Uхваćeni od strane promenljivog, nečistog uma i zavedeni od strane svojih sopstvenih izopačenih misli, oni lutaju unaokolo po svetu zabluda.

Budina priroda

Uznemirenost i zavedenost ljudskoga uma pokrenute su pohlepom kao njenim reagovanjem na promene okolnosti.

Um koji nije uznemiren događajima, koji ostaje čist i spokojan pod svim okolnostima, je istinski um i treba da bude gospodar.

Ne možemo da tvrdimo da krčma nestaje samo zato što joj nema gosta na vidiku; isto tako, ne možemo reći da prava ličnost nestaje kada nestane nečisti um priostekao iz promene životnih okolnosti. Ona priroda koja se menja sa promenom uslova, nije prava priroda uma.

5. Zamislimo učionicu koja je svetla dok sunce sija, ali je mračna kad ono zađe.

Mi možemo da mislimo, da svetlo nestaje zajedno sa suncem i da mrak dolazi sa noći, ali ne možemo tako da mislimo o umu koji opaža svetlost i tamu. Um koji je osetljiv na svetlost i tamu, ne može se nikome vratiti; on se može jedino vratiti istinitoj prirodi, koja je njegova izvorna priroda.

Budina priroda

Samo prolazni um trenutno opaža promene svetla i tame, kako sunce izlazi i zalazi.

Jedino prolazni um različito oseća od trenutka do trenutka, sa promenom životnih okolnosti; to nije pravi, istinski um. Izvorni, istinski um koji shvata svetlost i tamu, prava je priroda čoveka.

Prolazna osećanja dobra i zla, ljubavi i mržnje, koja su proistekla iz promenjivih spoljnih uslova i okoline, samo su trenutne reakcije, čiji je uzrok u nečistoti nagomilanoj u ljudskom umu.

Iza želja i ovozemaljskih strasti koje um gaji, postoji čista, nezaprjljana, izvorna, prava suština uma.

Voda je okrugla u okrugloj posudi, a četvrtasta u četvrtastoj, ali sama voda nema neki poseban oblik. Ljudi to često zaboravljaju, ako su ikada i bili svesni te činjenice.

Ljudi nešto vide kao dobro, drugo kao zlo, jedno im se sviđa a drugo ne, i razlikuju postojanje od nepostojanja; a zatim, upetljani u te razlike, vezuju se za njih i pate.

Budina priroda

Kad bi ljudi samo odustali od svoje vezanosti za ove izmišljene i lažne razlike i povratili čistotu svojih izvornih umova, onda bi se i njihova tela i njihovi umovi oslobodili nečistote i patnje; oni bi spoznali spokojstvo koje dolazi sa slobodom.

II

BUDINA PRIRODA

1. Govorili smo o čistom, istinitom umu kao izvornom; to je Budina priroda, u stvari, seme Budine suštine.

Čovek može da dobije vatru ako drži sočivo između sunca i truda, ali odakle dolazi vatra? Sočivo je na ogromnoj udaljenosti od sunca, ali sigurno je da se vatra javlja na trudu uz pomoć sočiva. Ali, kada trud ne bi imao sposobnost da gori, ni vatre ne bi bilo.

Na sličan način, ako se svetlost Budine Mudrosti usmeri na ljudski um, njegova prava priroda, koja je suština Bude, će se zapaliti i njena svetlost osvetliće umove ljudi svojom jasnoćom i probudiće veru u Budu. On drži sočiva Mudrosti pred svim ljudskim umovima i tako podstiče njihovu veru.

Budina priroda

2. Često ljudi ne primećuju naklonost svoga pravog uma prema Budinoj prosvetljenoj Mudrosti i zbog toga su uhvaćeni u mrežu ovozemaljskih strasti i vezuju se za razlikovanje dobra i zla, a zatim oplakuju svoje robovanje i patnje.

Zašto se ljudi, kad već poseduju taj izvorni, čisti um, još uvek drže zabluda i osuđuju sebe na lutanje po ovom svetu obmana i patnji, prekrivajući svoju sopstvenu Budinu prirodu dok je svuda oko njih svetlost Budine Mudrosti?

Jednom davno, neki čovek se pogledao u ogledalo, ali sa zadnje strane, i ne videvši svoje lice i glavu, on je poludeo. Kako je nepotrebno da čovek poludi samo zato što se, iz nepažnje, ogledao u pogrešnoj strani ogledala!

Isto je tako glupo i nepotrebno da čovek pati zato što nije postigao Prosvetljenje tamo gde je očekivao da ga nađe. Nema promašaja u Prosvetljenju. Greška je u onim ljudima koji su dugo vremena tragali za Prosvetljenjem u svojim umovima koji prave razlike, ne shvatajući da to nije pravi um, već izmišljeni um prouzrokovan nagomilavanjem pohlepe i zabluda, koje prekrivaju i skrivaju njihov pravi um.

Budina priroda

Ako se ta nagomilana, lažna ubeđenja raščiste, pojaviće se Prosvetljenje. Ali, začudo, kada postignu Prosvetljenje, ljudi će shvatiti da bez tih lažnih ubeđenja ne može postojati Prosvetljenje.

3. Budina priroda nije nešto što nestaje. I ako se poročni ljudi rode kao zveri ili gladni demoni, ili zapadnu u pakao, oni ipak nikada ne gube svoju Budinu prirodu.

Iako sahranjena u nečistoti tela ili prikrivena u korenu ovozemaljskih strasti, ili čak zaboravljena, ljudska naklonost prema suštini Bude nikada potpuno ne izumire.

4. Postoji stara priča o čoveku koji se napio i zaspao. Njegov prijatelj ostao je s njim dokle god je mogao, ali kada je bio prisiljen da ode, a bojeći se da će ovaj, možda, zapasti u nemaštinu, prijatelj sakri dragi kamen u odeću pijanog čoveka. Kada se pijanica oporavio, ne znajući da mu je prijatelj sakrio dragi kamen u odeću, on je lutao u siromaštvu i gladi. Mnogo vremena kasnije dva čoveka se opet sretoše i prijatelj reče siromahu za dragi kamen i posavetova mu da ga potraži.

Kao pijanica iz priče, ljudi lutaju pateći u ovom životu rođenja i smrti, nesvesni onoga što je sakriveno u njihovoj unutrašnjoj

Budina priroda

prirodi, čistoj i neukaljanoj, nesvesni neprocenjivog blaga Budine prirode.

Ma koliko ljudi bili nesvesni činjenice da svako poseduje ovu uzvišenu prirodu, i ma koliko neuki i bezvredni oni bili, Buda nikada ne gubi veru u njih, zato što zna da i u najništavnijem od njih možda postoje sve vrline koje krase suštinu Bude.

I zato Buda rasplamsava veru u onim ljudima koji su zavedeni neznanjem i ne mogu da vide svoju sopstvenu Budinu prirodu, izvodi ih iz zabluda i uči ih da izvorno ne postoji razlika između njih i suštine Bude.

5. Buda je onaj koji je dostigao suštinu Bude, a ljudi su oni koji su sposobni da je dostignu; to je jedina razlika koja postoji između njih.

Ali, ako čovek misli da je postigao Prosvetljenje, on se vara, jer ako se, možda, kreće u tom pravcu on još nije dosegao suštinu Bude.

Budina priroda se ne pojavljuje bez marljivih i istrajnih napora, niti je zadatak gotov dok se ne dostigne suština Bude.

Budina priroda

6. Jednom davno je jedan kralj okupio slepce oko slona i zamolio ih da mu opišu na šta liči slon. Prvi čovek je dohvatio kljove i rekao da je slon nalik na džinovsku šargarepu; drugi je, slučajno, dotakao uho i rekao da liči na veliku lepezu; treći je dohvatio surlu i rekao da liči na tučak; četvrti, koji je dodirnuo slonovu nogu, reče da liči na stub; a peti, koji beše dograbio slonov rep, reče da je nalik na konopac. Ni jedan od njih nije mogao da opiše kralju slonov pravi oblik.

Na sličan način čovek može da opiše samo delimično prirodu čoveka, ali neće biti u stanju da objasni istinsku prirodu ljudskog bića, Budinu prirodu.

Postoji jedan jedini mogući način da se shvati večna priroda čovekova, njegova Budina priroda, koju ne mogu uznemiriti ovozemaljske želje ili uništiti smrt, a taj način je Budina pomoć i njegovo uzvišeno učenje.

III

BUDINA PRIRODA I BEZLIČNOST

1. Govorili smo o Budinoj prirodi kao da je to nešto što može da se opiše, tako kao da je to slično „duši“ iz drugih učenja, ali nije.

Budina priroda

Koncept „samosvojne ličnosti” je nešto što je izmislio um koji pravi razlike, koji ju je prvi prigrabio a zatim postao vezan za nju, ali koji je mora napustiti. Suprotno tome, Budina priroda je nešto neopisivo, što se prvo mora otkriti. U neku ruku, ona nalikuje „samosvesnoj ličnosti”, ali tu „lično-ja” ne postoji u značenju „ja sâm” ili „moje”.

Verovati u postojanje ličnog-ja je pogrešno verovanje, koje podrazumeva ne-postojanje; poreći Budinu prirodu je pogrešno, jer pretpostavlja da je postojanje u stvari ne-postojanje.

Ovo se može objasniti alegorijom. Majka je odvela svoje bolesno dete lekaru. Lekar je dao detetu lek i uputio majku da ne doji dete dok ono ne svari lek.

Majka namaza svoje grudi nečim gorkim, da bi se dete samo odbilo od dojke. Kada je već prošlo izvesno vreme za koje je lek mogao da počne da deluje, majka očisti grudi i dopusti detetu da sisa. Majka je izabrala ovaj način da spase dete, iz nežnosti, jer je volela svoje dete.

Budina priroda

Kao majka iz alegorije, Buda, u nameri da ukloni nerazumevanje i prekine zavisnost od samosvojne ličnosti, poriče postojanje ličnog-ja; a kada nerazumevanje i ta zavisnost budu uklonjeni, tada će on objasniti stvarnost istinitog uma, koji je Budina priroda.

Povezanost za samosvojnu ličnost vodi ljude u zabludu, a vera u njihovu Budinu prirodu vodi ih do Prosvetljenja.

To je kao priča o ženi koja je nasledila kovčeg. Ne znajući da on sadrži zlato, nastavila je da živi u bedi, dok druga osoba nije otvorila kovčeg i pokazala joj zlato. Buda otvara ljudske umove i pokazuje im čistotu njihove Budine prirode.

2. Ako svi poseduju ovu Budinu prirodu, zašto onda postoji toliko patnje prouzrokovane od ljudi koji varaju i ubijaju jedni druge? I zašto postoji toliko razlika po dobroti ili pokvarenosti, bogatstvu ili siromaštvu?

Postoji priča o rvaču koji je nosio na čelu ukras od skupocenog dragog kamenja. Jednom, dok je rvao, kamen se zabio u meso na njegovom čelu. On je pomislio da je izgubio dragi kamen i otišao je kod hirurga da mu previje ranu. Kada je hirurg počeo da

Budina priroda

mu previja ranu, otkrio je da je dragi kamen bio duboko u mesu, prekriven krvlju i prljavštinom. On podiže ogledalo i pokaza rvaču dragi kamen.

Budina priroda je kao skupoceni dragi kamen iz ove priče: prekriju je prljavština i prašina drugih potreba i ljudi misle da su je izgubili; ali dobar učitelj im je ponovo otkriva.

Budina priroda postoji u svakom, ma koliko duboko bila pod naslagama pohlepe, besa, i gluposti, ili zakopana pod čovekovim sopstvenim delima ili odmazdama. Budina priroda se ne može izgubiti ni uništiti; a kada se uklone sva zagađenja, pre ili kasnije, ona će se ponovo pojaviti.

Kao što je rvaču iz priče, pomoću ogledala, bio pokazan dragi kamen skriven duboko u njegovom mesu i krvi, tako se i ljudima, uz pomoć Budine svetlosti pokazuje Budina priroda, sakrivena pod njihovim ovozemaljskim željama i strastima.

3. Budina priroda je uvek čista i spokojna, bez obzira koliko promenjivi bili ljudski životni uslovi i okolina. Baš kao što je mleko uvek belo, bez obzira na boju krave, bila ona riđa, bela ili crna, tako nije bitno kolike razlike u ljudskom životu prouzrokuju

Budina priroda

njihovi postupci, ili kakve razne posledice mogu da proizađu iz njihovih dela i misli.

Postoji predanje u Indiji o čudnovatoj lekovitoj biljci, sakrivenoj pod visokom travom Himalaja. Dugo su ljudi uzaludno tragali za njom, i najzad ju je jedan mudrac otkrio zbog njenog slatkog mirisa. Za svog života mudrac ju je skupljao u bure, ali posle njegove smrti, slatki lek ostade sakriven u svojoj dalekoj postojbini, u planinama, a tečnost u buretu se ukiseli, postade škodljiva i promeni ukus.

Isto tako je i Budina priroda skrivena iza divljeg rasta ovozemaljskih strasti i retko se može otkriti; ali Buda je pronalazi i otkriva ljudima, i pošto je oni prihvataju u zavisnosti od svojih različitih sposobnosti, ona je drugačijeg ukusa za svakog ponaosob.

4. Dijamant, najtvrđa od poznatih supstancija, ne može se smrskati. Pesak i kamenje mogu da se samelju, ali dijamanti ostaju neoštećeni. Budina priroda je kao dijamant i zato se ne može razbiti.

Ljudska priroda, kako telo tako i um, stići će svom kraju, ali priroda suštine Bude ne može biti uništena.

Budina priroda

Budina priroda je, zaista, najbolja osobina ljudske prirode. Buda uči da, iako među ljudima mogu postojati bezbrojne razlike, kao, recimo, između muškaraca i žena, ne postoje razlike što se tiče Budine prirode.

Čisto zlato dobija se topljenjem rude i otklanjanjem svih nečistih supstancija. Kada bi ljudi istopili rudu njihovih umova i otklonili svu nečistoću ovozemaljskih strasti i sebičnosti, svi bi povratili samu čistu Budinu prirodu.

ČETVRTA GLAVA

LJUDSKE NEČISTOTE

I

LJUDSKA PRIRODA

1. Postoje dve vrste ovozemaljskih strasti koje zagađuju i prekrivaju čistotu Budine prirode.

Prva je strast za analiziranjem i raspravljanjem zbog koje ljudi nerazložno rasuđuju. Druga je strast za emotivnim doživljajem, zbog kojih ljudske vrline postaju zbrkane.

Misli se da se sva ljudska nečistota može podeliti na zablude rasuđivanja i zablude delanja, ali u stvari, to su u suštini dva izvorna ovozemaljska pojma. Prvi je neznanje, a drugi je želja.

Zablude rasuđivanja proistekle su iz neznanja, a zablude delanja iz strasti, tako da su te dve celine, u stvari, jedinstvene, i skupa čine izvor svih nesreća.

Ljudske nečistote

Ako su ljudi neuki, oni ne mogu da rasuđuju pravilno i bezbedno. Pošto se podaju želji za opstankom, grabljenjem i prisvajanjem, i vezanost za sve stvari neminovno sledi. Ta stalna glad za svim prijatnim što se čulo ili videlo, vodi ljude u zabludu navike. Neki ljudi se čak podaju i želji za telesnom smrću.

Iz ovih primarnih izvora potiču i nastaju sve požude, bes, glupost, nesporazumi, mržnja, ljubomora, ulagivanje, prevara, oholost, prezir, pijanstvo i sebičnost.

2. Pohlepa proističe iz pogrešne predstave o zadovoljstvu, bes proističe iz pogrešne predstave o sopstvenim poslovima i okolini; glupost proističe iz nesposobnosti da se proceni koje je pravilno vladanje.

Pohlepa, bes i glupost su tri ovozemaljske vatre. Vatra pohlepe proždire one koji su zbog pohlepe izgubili svoj istinski um; vatra besa proždire one koji su zbog besa izgubili svoj istinski um; vatra gluposti proždire one koji su izgubili svoj istinski um zbog toga što nisu slušali i obratili pažnju na Budino učenje.

Zaista, ovaj svet izgara svojim mnogim i raznim vatrama. Postoje vatre pohlepe, vatre besa, vatre gluposti, vatre zabludenosti

Ljudske nečistote

i sebičnosti, vatre oronulosti, bolesti i smrti, vatre tuge, žaljenja, telesne i duševne patnje. Ove vatre svuda besne. One ne samo da izgaraju biće, već čine da i drugi pate i navode ih da zgreše telom, govorom i mislima. Iz rana prouzrokovanih ovim vatrama curi gnoj što truje i zagađuje one koji mu se približe i odvodi ih na put zla.

3. Pohlepa se razvija suočena sa zadovoljstvom, bes suočen sa nezadovoljstvom; glupost se razvija iz nečistih misli. Zlo pohlepe nije tako nečisto, ali se vrlo teško otklanja; zlo besa je više nečisto, ali se lako otklanja; zlo gluposti je vrlo nečisto i vrlo teško se prevazilazi.

Zato bi ljudi trebalo da utule te vatre, bilo gde i bilo kada da se pojave, pravilno procenjujući šta može da donese pravo zadovoljstvo, strogo kontrolišući svoje misli suočene sa nezadovoljavajućim stvarima iz života, i uvek prizivajući Budino učenje dobre volje i blagosti. Ako je um pun mudrih, čistih i nesebičnih misli, onda u njemu nema mesta za ukorenjavanje ovozemaljskih strasti.

4. Pohlepa, bes i glupost su kao groznica. Ako čovek dobije ovu groznicu, čak i ako leži u udobnoj sobi, patiće i biće mučen nesanicom.

Ljudske nečistote

Oni koji ne pate od takve groznice mogu mirno da spavaju, čak i za hladnih zimskih noći, na zemlji, prekriveni samo tankim pokrovom od lišća, ili po vreloj letnjoj noći u maloj zatvorenoj sobi.

Zato su pohlepa, bes i glupost izvori svih ljudskih nesreća. Da bi se oslobodio ovih izvora nesreće, čovek mora da razmatra pouke, da vežba koncentraciju misli, i mora biti mudar. Razmatranje pouka će otkloniti nečistotu pohlepe; pravilna koncentracija misli otkloniće nečistotu besa; a mudrost će otkloniti nečistotu gluposti.

5. Ljudske strasti su beskonačne. One su kao žeđ čoveka koji pije slanu vodu: on nema nikakvog zadovoljstva od toga, a njegova žeđ samo raste.

Tako je isto i sa čovekom koji teži da zadovolji svoje strasti; on postiže jedino povećano nezadovoljstvo, ali njegovih nesreća ima sve više.

Zadovoljenje strasti nikada ne donosi zadovoljstvo; ono uvek ostavlja za sobom nemir i razdraženost koji se nikada ne mogu umiriti, a osim toga, ako se spreči zadovoljenje njegovih strasti, to čoveka često može da „izludi”.

Ljudske nečistote

Da bi zadovoljili svoje strasti ljudi će se boriti i tući međusobno, kralj protiv kralja, vazal protiv vazala, roditelj protiv deteta, brat protiv brata, sestra protiv sestre, prijatelj protiv prijatelja; oni će se boriti, pa čak i ubijati jedni druge, da bi zadovoljili svoje strasti.

Ljudi često uništavaju svoje živote u želji da zadovolje svoje strasti. Oni će krasti i varati i vršiti preljubu, a zatim, uhvaćeni u tome, patiće zbog sramote i kazne.

Oni će grešiti sopstvenim telima i rečima, grešiće sopstvenim mislima, savršeno dobro znajući da će zadovoljenje na kraju doneti nesreću i patnje, – toliko je moćna strast. Potom će uslediti tegobe i patnje ovoga sveta.

6. Od svih ovozemaljskih strasti, požuda je najsnažnija. Izgleda da sve druge ovozemaljske strasti idu za njenim tragom.

Izgleda da požuda priprema tlo na kome ostale strasti cvetaju. Požuda je kao demon što guta sva dobra dela ovoga sveta. Požuda je zmija što se krije u cvetnom vrtu; truje one što su pošli u potragu za lepotom. Požuda je puzavica što se penje uz drvo i širi se po granama dok ne uguši drvo. Požuda lagano i neprimetno uvlači

Ljudske nečistote

svoje pipke u ljudska osećanja i izvlači zdrav razum iz njihovih umova, dok ga potpuno ne uništi. Požuda je mamac što ga je zli demon bacio, mamac što glupi ljudi progutaju, i pomoću njega bivaju uvučeni duboko u svet zla.

Ako se suva kost premaže krvlju, pas će je glodati dok se ne umori i razdraži. Požuda je za čoveka isto što i ovakva kost za psa; on će žudeti za njom do iznemoglosti.

Ako se jedno parče mesa baci dvema divljim zverima, one će se tući i razdirati jedna drugu, da ga se dočepaju. Čovek koji je dovoljno glup da nosi baklju uz vetar, verovatno će se opeći. Baš kao te dve zveri i taj glupi čovek, ljudi ranjavaju i prže sebe zbog svojih ovozemaljskih strasti.

7. Lako je zaštititi telo od otrovnih strela, ali je nemoguće zaštititi um od otrovnog koplja koje nastaje u njemu samome. Požuda, bes, glupost i zaludenost sebičnosti – ova četiri otrovna koplja nastaju u umu i zagađuju ga smrtonosnim otrovom.

Ako su ljudi zaraženi pohlepom, besom i glupošću, oni će

Ljudske nečistote

lagati, varati, iskorišćavati druge i biti dvolični, a onda će ostvariti svoje reči ubijajući, krađući i vršeći preljubu.

Ovakva tri zla stanja uma, četiri zla izraza, i tri zla delanja, ako se saberu postaju deset velikih zâla.

Ako se ljudi naviknu na laži, oni će nesvesno vršiti svakakve moguće loše radnje. Pre nego što loše postupe oni moraju da lažu, a kad jednom počnu da lažu, oni će zlo delati sa ravnodušnošću.

Pohlepa, požuda, strah, bes, zla sudbina i nesreća potiču iz gluposti. Tako je glupost najstrašniji od svih otrova.

8. Iz strasti proističe delanje; iz delanja patnja; strast, delanje i patnja su kao točak što se beskrajno obrće.

Okretanje ovog točka nema početka ni kraja; ljudi ne mogu da izbegnu takvo ponavljanje. Jedan život sledi za drugim, po ovom ciklusu selidbi iz tela u telo, u beskonačnom vraćanju.

Ako bi neko nagomilavao svoj pepeo i kosti spaljene u ovom

Ljudske nečistote

večnom seljenju, gomila bi bila visoka kao planina; ako bi neko sakupljao mleko majki što ga je sisao za vreme svojih selidbi, ono bi bilo dublje od mora.

Iako svi ljudi poseduju prirodu Budine suštine, ona je tako duboko pohranjena u zagađenju ovozemaljskih strasti, da dugo ostaje neotkrivena. Zbog toga je patnja tako raširena pojava i zato je ovo večno ponavljanje bednih života.

Ali, isto kao što se podajom pohlepi, besu i gluposti, gomilaju zla dela i prouzrokuju ponovno rađanje, tako se, sledeći Budino učenje, otklanjaju izvori zla i okončava ponovno rađanje u svetu patnje.

II

ČOVEKOVA PRIRODA

1. Čovekova priroda je kao gust čestar koji nema ulaza i u koji se teško prodire. U poređenju sa njom, životinjska priroda je mnogo lakša za razumevanje. Pa ipak, možemo, u nekim glavnim crtama, razvrstati ljudske prirode u odnosu na četiri uočljive razlike što postoje među njima.

Ljudske nečistote

Prvo, postoje ljudi koji, zbog pogrešnih učenja, upražnjavaju asketizam i prouzrokuju tako svoju patnju. Drugo, postoje oni koji svojom okrutnošću, krađom, ubijanjem ili drugim nemilim delima, prouzrokuju da drugi pate. Treće, postoje oni koji niti sami pate, niti prouzrokuju tuđu patnju. Četvrto, postoje oni koji ne pate i koji izbjavaju ostale iz patnje. Ovi poslednji, sledeći Budino učenje, ne predaju se pohlepi, besu ili gluposti, već žive mirnim životom, punim ljubaznosti i mudrosti, bez ubijanja ili krađe.

2. Postoje tri vrste ljudi u svetu. Prvi su oni koji su kao slova urezana u stenu; oni se lako predaju besu i zadržavaju svoje besne misli dugo vremena. Drugi su kao slova ispisana u pesku; oni se takođe predaju besu, ali njihove besne misli brzo prolaze. Treći su oni što su kao slova ispisana na tekućoj vodi; oni ne zadržavaju prolazne misli, već puštaju da nepravda i neprijatna ogovaranja prolaze kraj njih neopažena; njihovi umovi su uvek čisti i neuznemireni.

Postoje još tri vrste ljudi: prvi su oni što su tašti, delaju brzopleto i nikada nisu zadovoljni; njihove prirode se mogu lako razumeti. Zatim su tu oni što su ugladeni i uvek delaju promišljeno; njihova priroda se teško može shvatiti. Zatim su tu oni koji su potpuno prevazišli strasti; njihovu prirodu je nemoguće shvatiti.

Ljudske nečistote

Takvi ljudi se mogu razvrstati na mnogo raznih načina, ali bez obzira na to, njihove prirode se teško mogu razumeti. Jedino ih Buda razume, i, uz pomoć svoje mudrosti, vodi ih kroz razna učenja.

III

LJUDSKI ŽIVOT

1. Postoji alegorija koja odlikava ljudski život. Jednom je bio neki čovek koji se vozio u čamcu niz reku. Neko ga je sa obale upozorio: „Nemoj tako živo da veslaš niz brzu maticu; pred tobom su brzaci i opasni vrtlozi, a krokodili i demoni leže čekajući u stenovitim pećinama. Nastradaćeš ako nastaviš.”

U ovoj alegoriji „brza matica” je život pun požude; „živo veslati” znači pustiti na volju svojim strastima; „brzaci što su ispred” znače patnje i bol što dolaze; „vrtlozi” znače zadovoljstvo, „krokodili i demoni” se odnose na propadanje i smrt koji slede život pun požude i samozadovoljavanja; „neko na obali”, koji upozorava je Buda.

Evo još jedne alegorije. Čovek što je počinio zločin je u bekstvu; neki stražari ga prate, a on pokušava da se sakrije, spustivši se u bunar uz pomoć puzavica što rastu niz njegove strane.

Ljudske nečistote

Spuštajući se, on ugleda zmije na dnu bunara, tako da odluči da ostane da visi na puzavici. Posle nekog vremena, kada su mu se ruke umorile, on ugleda dva miša, jednog belog a drugog crnog, kako glođu puzavicu.

Ako se puzavica prekine on će pasti među zmije i poginúće. Iznenada, pogledavši naviše, on ugleda iznad svog lica košnicu iz koje je s vremena na vreme kapao med. I čovek, zaboravljajući na sve opasnosti što mu prete, sa uživanjem okusi med.

„Čovek” označava onoga koji je rođen da pati i da umre sâm. „Stražari” i „zmije” odnose se na telo sa svim njegovim strastima. „Puzavice” znače neprekidnost ljudskog života. „Dva miša, jedan beo a drugi crn”, odnose se na proticanje vremena, na dane i noći, i na godine koje prolaze. „Med” označava fizička zadovoljstva koja ublažavaju patnje protičućih godina.

2. Evo još jedne alegorije. Kralj smesti četiri zmije u kutiju i poveri ih na čuvanje jednom sluzi. On zapovedi sluzi da dobro pazi na njih i opomenu ga da će ga, ako razljuti i jednu od njih, kazniti smrću. Sluga, u strahu, odluči da baci kutiju i pobegne.

Kralj posla pet čuvara da uhvate slugu. Oni mu prvo priđuše prijateljski, u nameri da ga mirno odvedu nazad, ali sluga nije imao poverenja u njihove prijateljske namere i pobeže u drugo selo.

Ljudske nečistote

A zatim mu u snu neki glas reče da u tom selu nema sigurnog skloništa za njega, i da će ga napasti šest razbojnika, zato sluga pobeže u strahu, i trčao je dok ne naiđe na divlju reku što mu se preprečila na putu. Mислеći na opasnosti što ga prate, on napravi splav i uspe da pređe uzburkanu reku, na čijoj drugoj strani najzad nađe sigurnost i mir.

„Četiri zmije u kutiji” ukazuju na četiri elementa: zemlju, vodu, vatru i vazduh, od kojih je sačinjeno ljudsko telo. Ono je povereno na čuvanje požudi i ono je neprijatelj umu. Zato on pokušava da pobegne od tela.

„Pet čuvara što prilaze prijateljski” su pet elemenata što uokviruju telo i um: oblik, osećanje, opažanje, volja i svest.

„Siguran zaklon” označava šest čula, koja nisu siguran zaklon, a šest „razbojnika” su šest objekata tih šest čula. Tako, sagledavši opasnost u tih šest čula, um beži još jednom i stiže do besne matice ovozemaljskih strasti.

Zatim on sebi pravi splav od Budinog dobrog učenja i sigurno prelazi divlju maticu.

Ljudské nečistote

3. Postoje tri slučaja, puna opasnosti, kada sin nije sposoban da pomogne majci ili majka sinu – požar, poplava, i pljačka. Pa ipak, i u tim rizičnim i tužnim prilikama, još uvek postoji mogućnost da pomognu jedno drugome.

Ali postoje tri slučaja kada je nemoguće majci da spase sina ili sinu da spase svoju majku. Ta tri slučaja su: vreme bolesti, vreme starenja i vreme smrti.

Kako da sin preuzme majčino mesto dok ona stari? Kako da majka preuzme sinovljevo mesto kad je on bolestan? Kako bi bilo koji od njih mogao da pomogne drugome kada se bliži smrtni čas? Bez obzira koliko međusobno voleli jedno drugo i ma koliko bliski bili, ni jedan od njih drugome ne može pomoći u takvim situacijama.

4. Jednom je Jama, legendarni kralj Pakla, upitao jednog čoveka što je dospeo u pakao o zlim delima koja je počinio u životu; pitao ga je da li je, za života, ikada sreo tri nebeska glasnika. Čovek je odgovorio: „Ne, Gospodaru, nikada nisam sreo takve osobe.”

Jama ga je onda upitao da li je ikada sreo starog čoveka povijenog pod teretom godina kako hoda sa štapom. Čovek je odgovorio: „Da, Gospodaru, često sam sretao takve osobe.” Tada

Ljudske nečistote

mu Jama reče: „Ti trpiš sada ovu kaznu jer nisi prepoznao u tom starcu nebeskog glasnika, poslanog da te opomene da moraš brzo da se promeniš, pre nego što i ti sâm ostariš.”

Jama ga je opet upitao da li je video siromašnog, bolesnog i usamljenog čoveka. Čovek je odgovorio: „Da, Gospodaru, video sam mnogo takvih ljudi.” Zatim mu Jama reče: „Došao si ovamo zato što nisi prepoznao u tim bolesnim ljudima glasnike sa neba, poslate da te upozore na tvoju sopstvenu bolest.”

Zatim ga Jama ponovo upita da li je ikada video mrtvaca. Čovek je odgovorio: „Da, Gospodaru, mnogo puta sam prisustvovao nečijoj smrti.” Jama mu reče: „Zato što nisi prepoznao u ovim ljudima nebeske glasnike poslate da te opomenu, stigao si dovde. Da si prepoznao te glasnike i prihvatio njihove opomene, ti bi se promenio i ne bi došao na ovo mesto patnje.”

5. Jednom je živela mlada žena po imenu Kisagotami, žena bogatog čoveka, koja je izgubila razum kad joj je umrlo dete. Ona je uzela dete u naručje i išla od kuće do kuće, moleći ljude da izleče njeno dete.

Ljudske nečistote

Naravno, oni ništa nisu mogli da učine za nju, ali na kraju jedan Budin sledbenik posavetova ženu da poseti Blagoslovenog, koji je tada bio u Đetavani, i tako ona odnese mrtvo dete Budi.

Blagosloveni se sažali na nju i reče: „Da bih izlečio dete treba mi makovo seme; idi izmoli makovo seme iz neke kuće u koju smrt nikada nije kročila.”

I tako poludela žena krenu da traži kuću gde smrt nikada nije kročila, ali uzalud. Najzad je morala da se vrati Budi. U njegovom spokojnom prisustvu njen um se razbistri i ona shvati značenje njegovih reči. Ona odnese telo i sahrani ga, a zatim se vrati Budi i postade jedan od njegovih učenika.

IV

STVARNOST LJUDSKOG ŽIVOTA

1. Ljudi na ovom svetu su skloni da budu sebični i okrutni, oni ne umeju da vole i poštuju jedni druge; raspravljaju se i svađaju oko beznačajnih stvari samo sebi škodeći i izazivajući patnju, a život im postaje sumoran i okružen nesrećom.

Ljudske nečistote

Bez obzira jesu li bogati ili siromašni, oni brinu o novcu; oni pate od siromaštva i od bogatstva. Zato što njihovim životom upravlja pohlepa, oni nikada nisu zadovoljni ni srećni.

Bogataš brine o svome imanju, ako ga ima; brine o svojim palatama i svim drugim posedima. Brine se da ga ne zadesi neka nesreća, da ne izgore njegove palate, da ga razbojnici ne orobe, da ga otmičari ne odvedu. A zatim se brine o smrti i o sudbini njegovog blaga. Zaista, njegov put ka smrti je usamljen, i niko ga ne prati do smrti.

Siromah uvek pati od nemaštine i to u njemu budi beskrajne želje za zemljom i kućom. Goreći od želje on muči svoje telo i svoj um, i stiže do smrti usred svog života.

Ceo svet izgleda kao da se urotio protiv njega, pa mu se čak i put ka smrti čini samotnim, kao da mu predstoji dug put da pređe, a nema prijatelja koji bi ga pratio.

2. Postoji pet zala na ovom svetu. Prvo, postoji okrutnost; svako živo biće, pa čak i insekti, bore se jedni protiv drugih. Jaki napadaju slabe; slabi varaju jake; svuda je samo tuča i okrutnost.

Ljudske nečistote

Drugo, ne postoji jasna granica između prava oca i prava sina; između starijeg i mlađeg brata; između muža i žene; između starijih i mlađih rođaka; u svakoj situaciji svako želi da je najugledniji i da se okoristi od drugih. Oni varaju jedni druge, među njima vlada obmana i neiskrenost.

Treće, ne postoji jasna granica između ponašanja žena i muškaraca. Svako ponekad ima nečiste i pohotljive misli i želje, što ga vode do sumnjivih radnji i često do rasprava, borbi, nepravde i zlobe.

Četvrto, teže ljudi da omalovaže prava drugih, da preuveličavaju svoj sopstveni značaj na račun drugih, da daju loš primer svojim ponašanjem i nepoštenim govorom da obmanjuju, kleveću i iskorišćavaju druge.

Peto, ljudi teže da zanemare svoje obaveze prema drugima. Oni misle isuviše na sopstveno dobro i sopstvene želje; zaboravljaju na usluge što su im učinjene, i muče druge, što je često velika nepravda.

3. Ljudi bi trebalo da imaju više saosećanja jedni za druge; trebalo bi da poštuju jedni druge zbog dobrih osobina koje poseduju i

Ljudske nečistote

trebalo bi da pomažu jedni druge u teškim situacijama; ali, umesto toga, oni su sebični i tvrda srca; oni preziru jedni druge zbog grešaka što ih čine, i ne vole druge zbog prednosti koje ovi imaju. Ova mržnja se, uglavnom, vremenom povećava, i posle nekog vremena postaje nepodnošljiva.

Ova osećanja nenaklonosti ne završavaju se odmah nasiljem; pa ipak ona truju život osećanjima mržnje i besa, koja se tako duboko urežu u um, da ljudi nose te ožiljke čak i u ciklusu ponovnih rađanja.

Zaista, u ovom svetu požude, čovek se rađa i umire sâm, i nema nikoga sa kim bi podelio svoju kaznu u životu posle smrti.

Zakon uzroka i posledice je univerzalan; svaki čovek mora da nosi sâm teret svog greha i da stigne do njegove odmazde. Isti zakon uzroka i posledice upravlja i dobrim delima. Život pun saosećanja i ljubaznosti dovešće nas do dobre sreće i radosti.

4. Kako godine teku i ljudi shvate koliko su vezani za pohlepu, naviku i patnju, oni postaju tužni i obeshrabreni. Često, tako obeshrabreni, oni se svađaju sa drugima i tonu još dublje u greh i odustaju od pokušaja da idu pravim putem; često njihovi životi stižu do preranog kraja usled njihove zlobe i oni zauvek pate.

Ljudske nečistote

Ovo zapadanje u obeshrabrenost zbog zle sreće i patnje je sasvim neprirodno i protivno zakonu neba i zemlje i, zato će čovek patiti, kako na ovom tako i na onom svetu, posle smrti.

Istina je da je sve u ovom životu prolazno i puno nesigurnosti, ali žalosno je da svi zanemaruju tu činjenicu i nastavljaju da tragaju za uživanjem i zadovoljenjem svojih želja.

5. Normalno je da u ovom svetu patnji ljudi misle i delaju sebično i egoistično i, zato je isto tako normalno da slede patnja i nesreća.

Ljudi ističu sebe, a zanemaruju druge. Dopuštaju da im strasti pređu u pohlepu i požudu i svakojako zlo. Zato oni moraju da pate beskrajno.

Vreme izobilja ne traje dugo, već brzo prolazi; ni u čemu se na ovome svetu ne može večno uživati.

6. Zato, ljudi treba da odbace, dok su mladi i zdravi, svu svoju pohlepu i vezanost za ovozemaljske stvari, i revnosno bi trebalo da tragaju za istinskim Prosvetljenjem, jer ne može da postoji istinski oslonac ili sreća, izuzev u Prosvetljenju.

Ljudske nečistote

Većina ljudi, pak, ne veruje ili zanemaruje ovaj zakon uzroka i posledice. Oni nastavljaju sa svojom navikom pohlepe i sebičnosti, zaboravljajući na činjenicu da dobro delo donosi sreću a zlo delo nesreću. Niti ljudi zaista veruju da čovekova dela u ovom životu utiču na one živote što slede i uslovljavaju ih u odnosu na nagrade i kazne za njihove grehe.

Oni se žale i oplakuju svoju patnju, ne shvatajući u potpunosti značenje što ga njihova dela imaju u njihovim budućim životima, ni vezu što postoji između njihove patnje i njihovih dela u ranijim životima. Oni misle samo na sadašnje želje i patnje.

Ništa na svetu nije večno ni stalno; sve je promenljivo, trenutno i nepredvidivo. Ali ljudi su nezalice i sebični, i brinu ih samo želje i patnje ovog trenutka. Ne slušaju dobra učenja niti pokušavaju da ih razumeju; oni se jednostavno predaju trenutnim potrebama, bogatstvu i požudi.

7. Od davnih dana, ogroman broj ljudi je rođen u ovom svetu obmane i patnje, i još uvek se rađa. Srećom da svet ima Budino učenje i da ljudi mogu u njega da veruju i da im se pomogne.

Ljudske nečistote

Zato ljudi treba duboko da misle, treba da održavaju svoje umove čistim, a svoja tela zdravim, treba da se klone pohlepe i zla, i da tragaju za dobrim.

Nama je, na sreću, stiglo znanje Budinog učenja; treba da težimo da verujemo u njega i da želimo da budemo rođeni u Budinoj Čistoj Zemlji. Poznajući Budino učenje, ne treba da sledimo drugo na njihovim pohlepnim i grešnim putevima, niti da čuvamo Budino učenje samo za nas, već da ga sprovodimo i prenosimo drugima.

PETA GLAVA

OSLOBOĐENJE ŠTO GA NUDI BUDA

I

ZAVETI AMIDE BUDE

1. Kao što je već objašnjeno, ljudi su se uvek podavali svojim ovozemaljskim strastima, ponavljajući greh za grehom, noseći terete nesnošljivih dela, nesposobni da svojom sopstvenom mudrošću i snagom raskinu ove navike pohlepe i samozadovoljstva. Ako su nesposobni da prevaziđu i otklone ovozemaljske strasti, kako mogu da očekuju da shvate svoju pravu Budinu prirodu?

Buda, koji je u potpunosti razumeo ljudsku prirodu, imao je samilosti za ljude i zakleo se da će učiniti sve moguće, čak po cenu svojih muka, da oslobodi ljude njihovih patnji i strahova. Da bi ostvario ovo oslobođenje On se pojavio kao Bodisatva još u pradavna vremena i položio sledećih deset zaveta:

(a) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun dok svi u mojoj zemlji ne budu sigurni da će doseći Suštinu Bude i dostići Prosvetljenje.

Oslobođenje što ga nudi Buda

(b) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun, sve dok moja svetlost ne stigne i do najudaljenijeg kutka ovog sveta.

(c) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun sve dok moj život ne istraje kroz vekove i spase neizmerno veliki broj ljudi.

(d) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun sve dok se sve Bude u svih deset pravaca ne ujedine u slavljenju moga imena.

(e) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun sve dok se ljudi, iskreno verujući, ne budu trudili da se ponovo rode u mojoj zemlji, ponavljajući moje ime deset puta, u iskrenoj veri, i da na kraju uspeju u tom ponovnom rođenju.

(f) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun sve dok se ljudi svuda ne odluče da dostignu Prosvetljenje, da gaje vrline, i da iskreno žele da budu rođeni u mojoj zemlji; tako ću se ja pojaviti u trenutku njihove smrti u društvu mnogih Bodisatvi da ih dočekam u mojoj Čistoj Zemlji.

(g) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun

Oslobođenje što ga nudi Buda

sve dok ljudi svuda, čuvši moje ime, ne budu mislili na moju zemlju i želeli da budu rođeni u njoj i, dok zato iskreno ne budu sadili seme vrline, da tako omoguće sebi da izvrše sve što im srce želi.

(h) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun sve dok svi oni, koji su rođeni u mojoj Čistoj Zemlji, ne budu sigurni da će dostići Suštinu Bude, tako da mogu da vode mnoge druge do Prosvetljenja i da upražnjavaju velike samilosti.

(i) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun sve dok ljudi iz celog sveta ne budu pod uticajem moga duha velike samilosti, koji će pročititi njihove umove i tela i izdići ih iznad ovozemaljskih stvari.

(j) „I ako dostignem Suštinu Bude, nikada neću biti potpun sve dok ljudi svuda, čuvši moje ime, ne steknu prave predstave o životu i smrti, i dostignu onu savršenu mudrost koja će održati njihove umove čistim i mirnim usred ljudske patnje i pohlepe.

„Tako ja polažem ove zavete; neka ne dostignem Suštinu Bude sve dok ih ne ispunim. Neka postanem izvor beskrajne Svetlosti, oslobađajući i zračeći blago moje mudrosti i vrline, prosvetljujući sve zemlje i oslobađajući sve ljude što pate.”

Oslobođenje što ga nudi Buda

2. Tako on, gomilajući bezbrojne vrline kroz mnogo vekova, postade Amida ili Buda ili Beskrajna Svetlost i Bezgraničan Život, i usavrši svoju Buda-zemlju Čistote, gde On sada živi, u svetu mira, prosvetljujući sve ljude.

Ova Čista Zemlja, gde nema patnje, je zaista najmirnija i najsrećnija. Odeća, hrana i sve lepe stvari, pojavljuju se kada oni koji tamo žive to požele. Kad nežni povetarac prođe kroz njeno drveće puno dragulja, muzika njegovog svetog učenja puni zrak i čisti umove svih koji je slušaju.

U ovoj Čistoj Zemlji ima mnogo mirisnih lotosovih cvetova, i svaki cvet ima mnogo predivnih latica, a svaka latica blista neizrecivom lepotom. Zračenje ovih lotosovih cvetova osvetljava Stazu Mudrosti, a oni koji slušaju muziku svetog učenja dovedeni su do savršenog mira.

3. Sada sve Bude iz svih deset pravaca slave vrline Bude, Beskrajne Svetlosti i Beskonačnog Života.

Ko god čuje Ime ovog Bude oduševi se i prihvata ga sa radošću, njegov um postaje jedno sa Budinim umom i on će biti rođen u Budinoj čudotvornoj Zemlji Čistote.

Oslobođenje što ga nudi Buda

Oni koji su rođeni u toj Čistoj Zemlji dele Budin bezgranični Život; njihova srca se odmah ispune saosećanjem za sve koji pate i oni nastavljaju da upražnjavaju Budin način spasenja.

U duhu ovih zaveta, oni odbacuju sve vezanosti za ovozemaljske stvari i shvataju nepostojanost ovog sveta. I oni posvećuju svoje napore oslobađanju svega živog; oni sjedinjuju svoje živote sa životima drugih, deleći njihove zablude i patnje, ali u isto vreme, ostvarujući njihovo oslobođenje od vezanosti i ograničenosti ovozemaljskog života.

Oni poznaju smetnje i teškoće ovozemaljskog života, ali oni takođe poznaju i beskrajne mogućnosti Budine samilosti. Oni su slobodni da odu ili dođu, oni su slobodni da napreduju ili stanu ako žele, ali oni odaberu da ostanu sa onima za koje Buda ima samilosti.

Zato, ako se neko, čuvši Ime ovog Amida-Bude, ohrabri da ga zazove u svojoj savršenoj veri, on će podeliti Budinu samilost. Zato bi svi ljudi trebalo da slušaju Budino učenje i da ga slede, pa čak i ako im se čini da ih ono vodi ponovo kroz vatre što obavijaju ovaj svet života i smrti.

Oslobođenje što ga nudi Buda

Ako ljudi iskreno i zdušno žele da dostignu Prosvetljenje, onda se oni moraju osloniti na moć ovog Bude. Nemoguće je da običan čovek dostigne svoju uzvišenu Budinu prirodu bez Budine podrške.

4. Amida-Buda je blizu svima. Njegova Zemlja Čistote kažu da se nalazi daleko na zapadu, ali je, takođe, u mislima onih koji svesrdno žele da budu sa njim.

Kada neki ljudi zamišljaju lik Amide-Bude kako blista svojim zlatnim sjajem, slika se deli u osamdeset četiri hiljade likova ili stvorenja, od kojih svaki zrači osamdeset četiri hiljade zrakova svetlosti, a svaki zrak svetlosti prosvetljujući svet, nikada ne ostavlja u tami nikoga ko izgovara Budino ime. Tako ovaj Buda pomaže ljudima da iskoriste spasenje što im ga on nudi.

Videvši samo Budin oblik, čovek je sposoban da shvati Budine misli. Budine misli su pune samilosti za sve, čak i za one koji njegovu samilost zanemaruju ili je zaboravljaju, a mnogo više za one koji je pamte u svojoj veri.

Onima koji veruju, on nudi mogućnost da se sjedine sa njim. Pošto je ovaj Buda sveobuhvatno telo jednakosti, onda ko god misli na Buda i Buda misli na njega i stupa slobodno u njegov um.

Oslobođenje što ga nudi Buda

To znači da, kada čovek misli na Budu, on poseduje Budin um u svom njegovom čistom, srećnom i mirnom savršenstvu. Drugim rečima, njegov um je Budin um.

Zato svaki čovek, u čistoti i iskrenosti svoje vere, trebalo bi da zamisli da je njegov sopstveni um Budin um.

5. Buda ima mnogo oblika reinkarnacije i preobražavanja i može se predstaviti na mnogo načina, zavisno od sposobnosti svakog čoveka.

On se pojavljuje u telu ogromnih razmera da bi prekrrio čitavo nebo i pruža se u beskrajni zvezdani prostor. On se takođe pojavljuje i u beskrajno malim prirodnim veličinama, ponekad u oblicima, ponekad u energiji, ponekad u vidovima uma, a ponekad u ličnosti.

Ali, na ovaj ili onaj način, on će se sigurno prikazati onima koji sa verom izgovaraju Budino ime. Takvima se Buda uvek prikazuje u pratnji dveju Bodisatvi: Avalokitesvare, Bodisatve Milosrđa i Makastama-prapte, Bodisatve Mudrosti. Njegove pojave ispunjavaju svet tako da mogu svi da ih vide, ali samo oni koji veruju mogu da ih primete.

Oslobođenje što ga nudi Buda

Oni koji su sposobni da vide njegove privremene pojave stižu trajno zadovoljstvo i sreću. A još više, oni koji su sposobni da vide pravog Buda ostvariće nezamislivo bogatstvo sreće i mira.

6. Pošto je um Amide-Bude, sa svim svojim bezgraničnim izvorima ljubavi i mudrosti, sama samilost, Buda može sve da spase.

Oni najzlobniji od ljudi – oni što vrše neverovatne zločine, čije su misli ispunjene pohlepom, besom i zaludenošću; oni što lažu, toroču, zloupotrebljavaju i varaju; oni što ubijaju, krađu i pohotno se ponašaju; oni što su blizu kraja svoga života posle dugih godina zlodelanja – oni su osuđeni na duge godine kazne.

Dobar prijatelj im dođe i objašnjava im u njihovom poslednjem času: „Suočen si sa smrću; ne možeš prikriti svoj život ili svoja zlodela, ali možeš da nađeš прибежиште u milosti Bude Bezgranične Svetlosti, zazivajući njegovo ime.”

Ako ovi zli ljudi zazovu ime Amide Bude čestitih misli, svi gresi, što bi ih odveli u pakao, biće otklonjeni.

Oslobođenje što ga nudi Buda

Ako jednostavno ponavljanje svetog imena može to da učini, koliko bi stvari bilo moguće kad bi čovek bio sposoban da usmeri svoje misli na ovog Budu!

One koji su sposobni da tako zazovu sveto ime, kad stignu do kraja svoga života, susreće Amida Buda i Bodisatve Milosrđa i Mudrosti i ovi će ih odvesti u Budinu Zemlju, gde će se roditi u svojoj čistoti belog lotosa.

Zato, svako bi trebalo da se seća reči: „Namu-Amida-Bucu” ili Punog-Srca-Poverenje u Budu Bezgranične Svetlosti i Beskrajnog Života!

II

ZEMLJA ČISTOTE AMIDE BUDE

1. Buda Bezgranične Svetlosti i Beskrajnog Života večno živi i večno zrači u Njegovoj Istini. U njegovoj Čistoj Zemlji nema patnje ni mraka, a svaki sat je proveden u veselju; zato se zove Zemlja Blaženstva.

Oslobođenje što ga nudi Buda

Usred ove Zemlje postoji jezero čiste vode, sveže i blistave, čiji talasi lagano zapljuskuju obale zlatastog peska. Tu i tamo je poneki veliki lotosov cvet, veliki kao točak bojnih kola, raznih boja i svetlosti — plava svetlost od plave boje, žuta od žute, crvena od crvene, bela od bele, — čiji miris ispunjava vazduh.

Na različitim mestima na rubu jezera nalaze se kućice ukrašene zlatom i srebrom, lapis lazurijem i kristalom, sa mermernim stepenicama što se spuštaju do same vode. Na drugim mestima su ograde što vise nad vodom, okružene zavesama i mrežom od prekrasnog dragog kamenja, a između su gajevi sa začinovim drvećem i procvetanim grmljem.

Zemlja sija lepotom a vazduh treperi nebeskim skladom. šest puta tokom dana i noći nežno obojene cvetne latice padaju sa neba, a ljudi ih skupljaju i odnose u vazama u sve ostale Budine zemlje i nude ih mnoštvu Buda.

2. U ovoj čudotvornoj zemlji ima mnogo ptica. Ima snežno-belih roda i labudova, i jarko obojenih paunova, i tropskih rajskih ptica, i jata malih ptica što nežno pevaju. U Budinoj Čistoj Zemlji te ptice što nežno pevaju objavljuju Budino učenje i slave njegove vrline.

Oslobođenje što ga nudi Buda

Ko god čuje i sluša muziku ovih glasova, sluša Budin glas i budi se svuda sa novom verom, srećom i mirom, u slozi sa bratstvom sledbenika.

Lagani povetarac promiče kroz drveće ove Čiste Zemlje i uskomeša mirisne zavese kućice i nestaje u slatkom ritmu muzike.

Kada ljudi čuju slabašne odjeke ove nebeske muzike, misle na Budu, na Darmu (učenje) i na Samgu (bratstvo). Sva ta savršenstva su samo odraz Čiste Zemlje.

3. Zašto se Buda u ovoj zemlji naziva Amidom, ukazujući na Budu Bezgranične Svetlosti i Beskrajnog Života? To je zato što sjaj njegove Istine zrači neometano do najudaljenijih i najskrivenijih granica Budine zemlje; to je zato što životna snaga njegove Samilosti nikada ne može da iščezne tokom nebrojenih života i nebrojenog vremena.

To je zato što je neizmeran broj onih što su rođeni u njegovoj Čistoj Zemlji i onih koji su savršeno prosvetljeni i koji se neće više nikada vratiti u svet zabluda i smrti.

To je zato što je broj onih što su prevedeni u Novi Život njegovom Svetlošću takođe neizmeran.

Oslobođenje što ga nudi Buda

Zato bi svi ljudi trebalo da usmere svoje misli na njegovo Ime i da, kada se približe kraju svoga života, makar za jedan ili sedam dana, prizivaju ime Amide Bude sa čistom verom i ako to čine spokojnih misli, rodiće se u Budinoj Zemlji Čistote, vođeni od Amide Bude i mnogih drugih svetaca što će se pojaviti u tom poslednjem trenutku.

Bilo ko da čuje ime Amide Bude, ono u njemu rađa veru u njegovo učenje i on će biti sposoban da dostigne nenadmašno savršeno Prosvetljenje.

